

PŘEHLED POUŽITÍ KONJUNKTIVŮ V HLAVNÍCH VĚTÁCH

1. podle druhu konjunktivu:

1.1. Konjunktiv prézenta – vyjadřuje

a) přání splnitelné v přítomnosti nebo blízké budoucnosti:

(Utinam) omnia bene eveniant. Kéž všechno dobře dopadne.

b) rozkaz, výzvu:

Sit tibi terra levis. Budiž ti země lehká.

Exsequatur ille. Ať to vyřídí on.

Sis fortis! Buď statečný!

c) zákaz (nedokonavý děj):

Ne rubro lucente transeat! Nepřecházejte na červenou!

d) možnost v přítomnosti či blízké budoucnosti:

Aliquis dicat... Někdo by řekl... (= může se stát, že někdo řekne).

e) rozpaky v přítomnosti (jen v otázce a nejčastěji v 1. os. sg.):

Quid faciam? Abeam? Co mám dělat? Mám jít pryč?

1.2. Konjunktiv imperfekta - vyjadřuje:

a) neskutečnost v přítomnosti:

Hoc si scirem! To kdybych věděl!

b) možnost v minulosti (jen v otázce ve 2. nebo 3. os. sg. u několika sloves):

Quis putaret? Kdo by si to pomyslel? *Videres.* Byl bys viděl (t. j. pokud bys byl u toho). *Diceres.* Byl bys řekl. *Scires.* Byl bys věděl. *Crederes.* Byl bys věřil. *Putares.* Byl bys myslel.

c) přání nesplnitelné v přítomnosti:

Utinam hoc momentum aeternum esset! Kéž by tento okamžik trval věčně!

d) rozpaky v minulosti (jen v otázce a nejčastěji v 1. os. sg.):

Quid existimarem? Co jsem si měl myslet?

1.3. Konjunktiv perfekta – vyjadřuje:

a) možnost v přítomnosti či blízké budoucnosti (synonymní s konjunktivem prézenta):

Aliquis fortasse riserit hoc meum propositum. Někdo by se možná smál tomuto mému nápadu (= mohlo by se stát, že se bude smát).

b) přání splnitelné v minulosti:

Utinam bene evenerit! Kéž to dobře dopadlo!

c) zákaz (dokonavý děj):

Ne sederis. Nesedej si.

1.4. Konjunktiv plusquamperfekta – vyjadřuje:

a) neskutečnost v minulosti:

Napoleo ne duplici quidem exercitu prae Waterloo vicisset. Napoleon by ani s dvojnásobným vojskem u Waterloo nezvítězil. (české *nebyl by zvítězil* je už zastaralé, proto pozor na překlad, nezaměňovat s neskutečností v přítomnosti!)

b) přání nesplnitelné v minulosti:

Utinam numquam venisset! Kéž nikdy nepřišel!

2. podle významu konjunktivu:

2.1. Přání :

- a) splnitelné v přítomnosti nebo blízké budoucnosti se vyjadřuje konj. prézenta:
Utinam mox convalescat! Kéž se brzy uzdraví!
- b) přání splnitelné v minulosti se vyjadřuje konjunktivem perfekta:
Utinam illi meae litterae venerint. Kéž mu přišel můj dopis.
- c) přání nesplnitelné v přítomnosti (nebo v blízké budoucnosti) se vyjadřuje konj. impf.:
Utinam adhuc viveret! Kéž by ještě žil!
- c) přání nesplnitelné v minulosti se vyjadřuje konjunktivem plusquamperfekta:
Utinam tum ne mortuus esset! Kéž by tehdy ne(byl) zemřel!

2.2. Rozkaz, výzva:

- se vyjadřuje konjunktivem prézenta:
Metuamus pessima! Obávejme se nejhoršího!
Perlegatis attente totam paginam. Pročtěte pozorně celou stranu.

2.3. Zákaz:

- a) při ději nedokonavém se vyjadřuje konjunktivem prézenta:
Virgo caeruleis oculis, apud rivam ne sedeat! Holka modrooká, nesedávej u potoka!
- b) při ději dokonavém se vyjadřuje konjunktivem perfekta:
Ne claves oblitus sis! Nezapomeň klíče!

2.4. Neskutečnost:

- a) v přítomnosti se vyjadřuje konjunktivem imperfekta:
Te non adiuvante hoc non absolveremus. Bez tvé pomoci bychom to nezvládli.
- b) v minulosti se vyjadřuje konjunktivem plusquamperfekta:
Ignem ignorans homo non factus esset homo. Bez znalosti ohně by se člověk nestal (zastarale: by se nebyl stal) člověkem.

2.5. Možnost:

- a) pro přítomnost nebo budoucnost se vyjadřuje konjunktivem prézenta nebo perfekta (není mezi nimi významový rozdíl):
Quid nobis accidere possit (též potuerit)? Co by se nám mohlo stát?
- b) pro minulost se vyjadřuje konjunktivem imperfekta:
užívá se jen v otázce ve 2. nebo 3. os. sg. u několika sloves; viz bod 1.2. b).

2.6. Rozpaky, rozvažování:

- a) pro přítomnost se vyjadřuje konjunktivem prézenta v otázce, nejčastěji v 1. os. sg.:
Quo vadam? Kam mám jít?
- b) pro minulost se vyjadřuje konjunktivem imperfekta v otázce, nejčastěji v 1. os. sg.:
Cur ibi non maneremus? Proč jsme tam neměli zůst(áv)at?